

BÓNG DÁNG ĐÀ LẠT

TRONG THƠ NHỊ T TÚ N

Ngô Đình Giao

Nhà thơ NHỊ T TÚ N tên thật là PHẠM HỮU. Sinh trưởng tại Nam Định. Quê gốc quê nội ở Ninh Bình. Di cư vào Nam năm 1954. Gia nhập trường Võ Bị Quốc Gia Đà Lạt, năm 1955, Khóa XII. Rồi từ 1966 từng làm Quản Đốc Đài Phát Thanh, Giám Đốc Nha Nghiên Cứu Kỹ Thuật Bộ Thông Tin, Giám Đốc Nha Vô Tuyến Truyền Thanh và Tổng Giám Đốc VN Thông Tin Xã v.v... Trên vai nhà thơ là hai hoa mai trường: Trung Tá.

Nhà thơ được biết đến nhiều qua những tập thơ “Truyền Chúng Mình” (xuất bản trong khoảng từ 1959-1964) và những tập truyện “Đời Lính” (xuất bản 1965). Trên 50 bài thơ trong “Truyền Chúng Mình” đã được phổ nhạc bởi nhiều nhạc sĩ trong khoảng từ 1959-2008.

Tổng số người Đà Lạt nên thành phố đầy sống động và mùa bay này vẫn luôn mãi tìm kiếm một góc nào đó trong trái tim nhà thơ. Có lẽ cũng vì thế mà trong những vần thơ “Truyền Chúng Mình” NHỊ T TÚ N đã ghi lại một số những dòng hồi tưởng về hình ảnh Đà Lạt mà một phần đời của mình còn giữ lại nơi chốn này. Và có lẽ đó cũng là những vần thơ về Đà Lạt mà trong chuỗi ngày sống ly hương, khi mái tóc đổi màu, nhà thơ đã chuyển thành phố cũng đầy mùa xuân và mùa đi tìm núi chập chùng với ngàn thông xanh hoài ngàn năm ở vùng trời tây bắc Hoa Kỳ đó đó như cũ, đó là Seattle (Washington State).

Trong thơ NHỊ T TÚ N, thơ tình yêu thơ phóng trong bài “Truyền Chúng Mình”, chỉ gợi lên nỗi nhớ mong của người ở Đà Lạt vì xa cách với người ở Sài Gòn:

“Còn nhớ những tháng ngày tôi trẻ ở cố hương
Sài Gòn - Đà Lạt mấy năm nào
Tôi nhớ chi u theo bạn anh mong đợi
Màu chàm xanh, yêu đời ngọt ngào

Hôm có nguyên trình màu trẻ thơ cũ
Môi hồng ngậm nụ thắm thu ban đầu
Không đợi lòng rợn nỉm ao-ao cũ
Nhớ ngẩn bầy tôi còn nhớ đời nhau.”

Trong đời lính, khi phải rời xa Đà Lạt, tôi nhớ tới nỗi niềm biên giới nhà thơ gói lòng nhưng nhớ về thành phố này nhân mùa Giáng sinh khi viết bài “Niềm Tin”, cũng đầy mong nhớ:

“Lời mời Noel nhoa
Mùa Giáng sinh rười
Anh ơi đời biên giới
Thơ thơ ngậm nụ thơ trẻ thơ.”

Chúc Đà Lạt vui lắm
Mimosa... nở vàng
Anh đào khoe sắc thắm
Hôm nay ngày ngọt ngào không gian

Mùa Giáng sinh trẻ thơ
Chúc bạn anh chèo hò
Lời này không viết được
Hôm nay p đ i tin ai.”

Một ngôi giáo đường nhỏ bé của Đà Lạt cũng lưu lại kỷ niệm một mùa Giáng Sinh với hoa anh đào khoe sắc thắm trong lòng NHẬT TUÂN. Nhà thơ viết bài “Nhà Thơ Đương Cổ Giang”:

“Thêm xuân nở a lối đi

Gia đình tôi tuy nhỏ
Nhưng đêm dài xa quê
Tìm hoài trong phố nhỏ

Nhưng khi niềm tin tiên
Bây giờ anh vẫn nhớ
Nhà thơ đường Cô Giang
Chúa nhật... mình đi đó

Đặt vào Giáng Sinh
Anh Đào reo mừng
Tan em và anh
Đường hoa vẫn chung đi

Hỏi thầy... em hôn anh
Vì làm dâu Thánh Giá
Mẹ yêu và... mẹ huynh...
Mười là thiên thần cả !!

Em hỏi:
-Hỏi có yêu?
Anh đáp:
-Khi khi nào hỏi
Hỏi xin yêu rồi thì
Yêu hỏi con cái Chúa

Anh cứ gọi niềm tin
Của tôi tôi nhớ mãi
Nhớ quê hương ngàn trùng
Xin em đừng quên tôi

Vì sao có một ngày...
Giáo đường xưa... tôi đi
Quê hương tôi tuy bay

Thật tha anh cứu nguy n."

Sau khi tình yêu nôi giáo đòng xuất hiện, trong hời tòng nhà thơ chòmng "thầy" đòng cng nôi yêu nôi bài "Cứu nguy n" (chòm không mong "lạy" nhòm bòn nhòm c đã đòng i lòi) vôi hai câu cuối thật buồn bã:

*"Con quỳ lạy chúa trên trời
Đi cho con thầy đòng cng nôi con yêu
Đi con đau khổ đã nhieu
Kẻ thì thầy dòi đòng đòng u đòng cay
Sẻ nghèo hai chòm c năm nay
Xây bao nhiêu mòng tròng tay vôi n nghèo
Môi tình đòng u trót bòng t bèò
Vôi ngòng i ta thích chòm y theo bòng c tòng n
Âm thầm trong mòng i tình điên
Còm bòng Chúa đòng nh nhân duyên bòng bànğ
Bây giờ con đã gòng p nàng
Không giàu, không đòng p, không mòng i danh.
Chúng con hai mái đòng u xanh
Chòm p tay khổ n nguy n trung thành vôi nhau.
Thờ ròng sống gió bòng n dâu,
Đã yêu... tròng c cũng nhòm sau... giờ lòi*

*Ngòng i ta lòi bòng con ròi,
Con quỳ lạy Chúa trên trời thòng ng con."*

Giáng sinh thòng ng là thòng i đòng m kòng đòng u nhòm t trong suòng t còng năm vôi tòng ng chuông ngân nga trong đêm vòng, vôi ánh nòng n lung linh huyòng n ò o và thánh ca tròng m bòng ng gòng i lên nhòng ng còng m xúc thanh thoát, êm đòng m và thánh thiòng n. Bên giáo đòng ng hoa mimosa Đà Lạt khoe sòng c vàng tòng i thòng m, nhòng ng trong lòng nhà thơ lòi chòm nòng i lên kòng niòng m buồn bã vôi bài "Mimosa Thôi Nòng":

*"Noël xòng a anh nhòm
Khi hãy còn yêu nhau
Nhà thờ nòng i cuòng i phòng
Thòng p thoáng sau ngàn dâu
Anh chòm em đi lòi*

Chung dáng lá i nguyên cũ u
Mimosa bóng n
Đẹp như tình bạn cũ u
Đà Lạt trắng như
Đẹp như ta bóng cũ mau.

Rồi anh hỏi tôi em
Đã xin gì với Chúa
Trong đêm là Noël
Em là cô gái như
Nhớ ng nhớ lên đôi má
Nắm tay anh đi chơi
Trông em sao xinh quá
Và ngoan như nàng thơ

Một bóng mùa thu qua
Mimosa bóng n
Sao một tình đôi ta
Ai làm cho dang dở

Đêm nay Noël đây
Chuông nhà thờ khắp phố
Gió đi lang thang bay
Mưa buồn giăng ngõ tôi

Anh quỳ bên bàn thờ Chúa
Cúi đầu chấp hai tay
Lạy Chúa con chờ đợi
Nghe tôi ngày xưa và đây
Nhớ em không quên
Đẹp như khuya mưa bay bay
Mimosa thôi n
Trong hồn anh đêm nay.”

Trong bài thơ “Truyện Cây Hoa Mimosa” (1964), tôi cũng viết thoáng viết gần hồn, trích mốt:

*“Mặt đi vĩnh biệt cao nguyên
Mimosa trắng ... cho mình núi non
Làm gì có chuyện sấm sét son
Thì thôi đừng đi mà đi mòn mặt trông”*

Đà Lạt là thành phố với núi đồi và rừng thông. Núi với non cao cùng thông xanh reo suốt bốn mùa như cùng hát vang lên khúc tình ca gửi vào năm tháng mà người vùng bóng thơ thành phố sống như mặt trời mặt trăng linh hồn. Hình như những núi cao Lap Be Bắc (Lapbe Nord) và cảnh Đà Lạt với đêm đã được nhà thơ NHẬT TUÂN nhắc tới trong bài “Đêm Cùng Đi Cùng Đà Lạt”, cũng kể lại một chuyện tình dang dở :

*“Rồi khi niềm vui đã trong trí nhớ
Đêm cùng đi cùng hai đứa đi ciné
Nhớ ng con đường Đà Lạt lúc vào khuya
Hoa lá rơi vàng đôi mái tóc*

*Gió buốt thổi “Lap Be Nord” xa lập
Anh với vàng cỏi áo khoác cho em
Từng nghe thổi dài chen từng bước đi êm
Mình yên lặng dìu nhau cho đỡ nắng.*

*Và anh nhớ em hát bài Hoài Cảm
Giọng ngân buồn, môi gửi đi nhân ái
Đêm hôm qua trong tiếng còi đông ngói
Lời hát cũ làm anh xao xuyến mãi.*

*Ôi ngày xưa sao giờ không trở lại?
Đã em là riêng của mặt mình anh
Đã anh nghe hoài giọng hát thanh thanh
Nhớ ng câu chuyện chúng mình không kết cuộc*

Vì hai đứa a... rồi vì... ai bắt đầu c?!

*Nên giờ này anh phải sống xa em
Rời tình cũ nghe giờ hát quen quen
Bài Hoài Cầm, đêm cuối cùng Đà Lạt!*

Trước cùng "ngồi xa nhau hiên" kề vai nhau tình thơ ngồi bên hồ Than Thơ. Nay sao lại đã xa nhau, chỉ còn lại thi than tiếc nhớ dĩ vãng không niệm trong "Bài Hát Đợi Sim":

*"Đà Lạt đi y sống khó
Mặt mình anh lòng yên
Nghe hồn mình nơi cội
Nghe buồn len trong tim*

*Nếu mình đừng gặp nhau
Trên núi đồi Đà Lạt
Vì tình yêu ban đầu
Đã tan theo sóng nước*

*Ngồi xa... ngồi xa đâu?
Đi... lòng anh tan nát
Đi mãi mãi nơi đâu
Cũng buồn nhớ tình hát."*

Cũng với hồ Than Thơ Đà Lạt thu nào là nơi đôi lứa vui chơi với hoa "bút th" thơ là sống giữa tình yêu. Nhưng nay sao chỉ còn là một không niệm buồn đợi "tàn hồn" trong bài thơ "Cánh Immortel Cuối Cùng" (1964):

*"Hôm xưa đi chơi hồ Than Thơ
Em ngồi bên đống hoa mặt đóa hoa
Rời chỉ yếm anh cười hồn hồn
Đây hoa bút th nhớ tình ta*

Hoa y màu vàng chen sắc máu

(Màu vàng tâm sự kể yêu nhau
Là âu yếm và tình đôn hậu)
Êm đềm bao nhiêu giờ cùng nhau

Quả thực cũng như tên biết rồi
Bông hoa nhỏ như cựa ngựa i thơ
Anh đem về đằm trong phòng ngủ
Tôi mãi không tàn, có lẽ chưa

Tôi dạo sân nhà em dạo phác
Em cùng ngựa i ngựa yên bình
Đêm đêm úp mặt vào tay biết
Nào có ra chi... truyện chúng mình

Trái với tên hoa là biết rồi
Hoa dần héo rũ sự tàn phai
Cánh rời tan nát như tâm sự
Như tiếng lòng anh khi thơ dài

Rồi đi nhìn chim u nay cánh cuối cùng
Trời dâng lên xuồng khúc rừng-rừng
Hoa rồi đi ngủ giờ tình ta nhé
Ta vẫn còn chờ chờ cựa ngựa-chung

Anh quên màu đỏ trong hoa đó
Màu đỏ là màu cựa ngựa t-ly
Và cựa ngựa bao nhiêu sự u hoài
Giờ đây còn biết nói năng chi

Cánh hoa biết rồi rời đi chót
Tàn như những ngựa i rũ áo đi.”

Mùa Đà Lạt giăng mắc trên thành phố cũng khiên cho nhà thơ ngổm ngùi như là biết bao hình ảnh cũ chắt chắt, đượm ngào trái và nát tan. Trong cuốn Xuân và vùi cái Tắt tha hồ ng, NHẬT TUÂN viết bài “Mùa trong kẻ niếm”:

“Chỉ u mùa đó đượm ngào không còn gập lị
Lên cuội cùng hai đứa a nhìn nhau
Có bao giờ em hiểu được anh đâu
Tình ngang trái và nhằng ng lị gian dối

Trong tay nhau như u lị n anh đượm h
- Ái Khanh ơi! Em còn như chẳng em
Bình minh hờn... và nhằng bu lị chỉ u êm
Truyền Chúng Minh... vùi bao nhiêu kẻ niếm

Hoa không đượm i mà tình cũ bươm bướm đượm n
Mình yêu như chấu a đượm ngào có bao giờ
Em vùi rị anh lị b v
Và bợng thơ y mu n g n h n mãi mãi

Chỉ u mùa đó đượm ngào không còn gập lị
Nào ng đâu trên thành phố Cao Nguyên
Đang âm thầm đượm m bươm c d lị i tr i đêm
Anh bợng thơ y đáng ng lị i xa a thơ p thoáng

Mái tóc đượm bợng bợm nh che vợng trán
Nét môi c lị i và c p m t nai đ
Anh đượm ngào mình như đang sợng trong m
Và thơ m h i hay ch là h l nh

Ai tho t g p đã v i vàng l n tránh
Trong mùa bay anh thơ th n ra v
Mimosa tràn ng p l i anh đi
Hoa hay chính mình đang tan nát...?

Tất tha hững... như mùa xuân Đà Lạt
Lòng băng khuôn như ngọc i cũ năm nào
Tình i ng phai theo ngàn cánh anh đào
Bên ng giây phút i th m hững n i nh

Tiêng m a nh gững ai... hoài n c n
L n cu i cùng... r i mãi mãi...
Và mãi mãi... chia xa...
Cho h n anh n i bão táp phong ba
Th i ng i ng h t m a bu n trong k n m.”

Một ngày nào đó khi h i tững v thành phố cao nguyên v i tình yêu đ p đ tràn đ y m ng
i c lúc mình còn là sinh viên võ b , NH T TU N viết bài “Nh V Đà t” (1964). Th i gian trôi
qua. C nh v n còn đó. Ng i x a đã cách xa. Đ r i i cũng v n đ y hình i nh c a bu n bã,
c a dang d chia ly vào giai đ n cu i c a khúc nh c tình:

“Nh tám năm v tr c
Khi còn là sinh viên
H c trong tr i ng Võ b
N i núi r i ng cao nguyên

Đ o y em m i tám
Xinh đ p h n tiên nga
Tóc mây b ng v i ng trán
Môi c i i nh hoa

Còn nh không ngày x a
Đà t bu n trắng m
Gió vàng trên n c b c
Chim chi u bay b v

Chúng mình sát vai nhau
Tay đan tay chòm búp c
Cùng đi mùng vì sao
Rời xây bao mùng- búp c
Rừng ái ân vẫn n đó
Hạt Than thỏ còn đây
Thông im buồn đi gió
Mây đi xa còn bay

Cũng vẫn n mọt khung trổ
Còn nguyên hình nh cũ
Em bây giờ xa rồi
Tìm đâu ngỏ i vẫn n x

Tình nào không đang d
Màu nào mà không phai
Cho nên anh không n
Làm thỏ đi trách ai

Riêng chỉ u nay nh i
Truyện chúng mình ngày xa a
Nhìn khung trổ i Đà t
Mà t ng mình đang m .”

Trong cuộc sống ngoài, với tiêu đề “Truyện chúng mình hồi ngoi” NHẬT TUÂN viết: “Thôi trang đi đã khép”:

“Và nh ng chỉ u Đà Lạt
Mọt mình trên đi thông
Mọt a nh t nhò trong mọt
Giống u... vào mênh mông”

Bài “o nh”:

“Xin gì mãi khi niềm buồn Đà Lạt
Giả đi thông rừng cây non xanh ngắt
Như đêm cuối trong phút băng khuâng”

Bài “Lời mời xuân buồn” (1985):

“Như Bích Câu Đà Lạt thoáng máng bay
Hạt Than Thơ cùng lòng ai hòa nhịp
Rừng Ái Ân với ngàn thông xanh biếc
Thác Gougah, cây gió than van
Đi 15 đầu đó cây mai vàng
Giáng Sinh với Anh đào khoe sắc thắm
Mimosa sắc ng long lạnh ngắt
Chị u Lâm Viên, bên Thơ ng khói dăng cao
Như khi niềm xa thân ái biệt bao...
Ghi lại thu bên nhau nhớ Trùng M!”

Mời trích dẫn một số ít vần thơ trong “Truyện Chúng Mình” của NHẬT TUÂN Nguyễn đã thấy bóng dáng thành phố sắc ng mù Đà Lạt chập chờn nhàn nhàn. Bóng dáng Đà Lạt mờ mờ trong thơ ng như quạ thót rớt thích hợp để đợc chôn làm bệ c nh cho nh ng truyện tình.

Tình yêu nam nữ đã có từ vãn kiếp và luôn là một đề tài bất di bất trong vãn hoa văn học ngh thu t của bất cứ quc gia nào. Riêng trong lãnh vực thi ca thì từ chí kim, từ Đông sang Tây, tình yêu luôn ghi nhng cho các nhà thơ. Hình như tình yêu không có tuổi tác, chng nào trái tim con ng nữ còn đp thì con ng nữ còn yêu. Hn nữ a một số văn sĩ, thi sĩ đã tng nói rng: “Thơ tình có thể coi như tng h p, như tuy t đ nh của thơ, mà chính thơ là tuy t đ nh của tng nói loài ng nữ!” H còn m nh mi ng nói thêm nữ a: “Thi ca s là tôn giáo cuối cùng trên mặt đ của u này khi mà t t c nhân lo i không còn gì i đợc cho h một niềm tin nào n i tôn giáo mà chúng ta đang có”.

Thơ ra nhà thơ không phải là kẻ vì phạm tội mà bị “phát vãng” từ thiên cung xuống đợc i trn nh có ng nữ i thơ ng nói. Nhà thơ cũng chỉ là một con ng nữ i bình thng và đi i tng c của thơ, ch t li u t o ra thơ chính là cuộc sống trên cõi nhân gian mà thôi. Cũng v n có yêu có ghét, có vui có buồn, có quen có nh, có xum họp và có chia ly... Có lẽ phải quan niệm rng: “Thơ là

mặt là sống, mặt là nhàn thảnh, mặt là dùng ngôn ngữ, âm điệu để diễn tả tâm tình cảm riêng. Cái nhìn của thơ là cảm xúc, mặt cảm xúc thành thơ. Thơ không phải là mặt cách để cho thơ mà phải là mặt cách truyền đạt kinh nghiệm cho tha nhân. Thơ cần có sự thông cảm và thấu hiểu của người đọc.”

Ngòi yêu thơ có lẽ phải nhìn ra rằng NHẬT TUÂN, với những vần thơ lai láng trữ tình trong “Truyện Chúng Mình” không phải chỉ là truyện riêng tư “thì thắm bên gối” giữa hai người nữa mà đã hóa thành “truyện chúng mình” của bao nhiêu là đôi tình nhân thanh niên nam nữ khác. Nhà thơ đã viết xuống những những trang nhật ký về tình yêu của những người trẻ tuổi. Khi thì đắm thắm thì tẻ nhạt. Nhưng lúc nào đang dâng trào sôi nổi, phải chăng những gian khổ là mặt lo lắng linh động để diễn tả những hàn gắn các vết thương lòng trong quá khứ. Có thể coi đây là tâm sự chung của một thế hệ thanh niên thời đó, để ngỏ mặt cho tất cả mọi tác giả.

Những có mặt để quan trọng của phải nói thêm là sau những tháng ngày quặn quặn với “Truyện Chúng Mình”, NHẬT TUÂN đã vượt qua những hình ảnh buồn chán thơ ng đay, những những rớt thớt nhân thế tình của trai trẻ đó. Nhà thơ đã chuyển những những mặt chân trời thi ca với tầm cao của những hình ảnh đẹp đẽ hơn những những tâm sự chân thành của nhà thơ NHẬT TUÂN mấy chục năm sau khi viết những “Truyện Chúng Mình”:

*“Ngày còn là cậu học trò Trung Học
Trong tình yêu bé nhỏ, cá nhân
Tôi đã từng than thở biết bao lần
Và làm thơ
Trách những người mau phải bỏ c...
...
Giờ đây, theo dõi sống quân đội lên
Sau những tháng năm tranh đấu
Tôi biết thơ yêu riêng
Mình chỉ toàn là những những những
Tôi biết thơ yêu riêng
Còn rất nhiều tâm sự khác để làm thơ...”*

Ngô Đình Giao
(VIRGINIA, USA, Mùa Thu Vàng 2010)

